

Ali lahko z ekonomijo premagamo krizo?

 Jovan Lukovac

Sedanjo krizo pogosto imenujemo ekonomsko, včasih finančno, včasih slišimo, da smo v recesiji. Ekonomski izraz za daljše obdobje recesije je depresija; uporabe slednjega v današnjem času še nisem zaznal. Verjetno se mu namerno izogiba in se ga uporablja za ocenjevanje preteklih kriznih obdobj, ker se ne želi ustvarjati pesimizma ali občutka brezizhodnosti, kot je bilo po prvi svetovni vojni v času t. i. velike depresije.

Analiz in razlag, kako je prišlo do krize, recesije ali depresije, je kar nekaj in ni nujno, da so si podobne. Razlikujejo se predvsem glede na aktualnost obdobja, na katerega se nanašajo. Tudi tu velja star pregovor, da je po bitki lahko biti general. Tako se predlogi, kako priti iz te krize, verjetno bolj razlikujejo od razlag, ki bodo podane, ko bo kriza za nami.

Bolj ko gledamo 'od zgoraj', bolj se predlogi za izhod iz krize med seboj razlikujejo. 'Od spodaj' je pogosto videti, da izbire sploh ni. Tako ne prese- neča, da se od spodaj bolj gleda tja gor, pa naj gre za obtoževanje tistih zgoraj ali pa za pričakovanje pomoči od istih ali drugih, ki so tam.

Človek ima občutek, da se s tem, ko gleda navzgor ali navzdol, vse samo še bolj zapleta in da ni ne konca ne kraja predlogov, sugestij, obtoževanj, pa naj bo to v slovenski ali bolj južni – mediteranski oziroma preračunljivi severnjaški maniri. Da je zmeda ob predlaganih rešitvah še večja, nekateri poudarjajo varčevanje, drugi zagovar- jajo, da brez večje porabe in investicij

ne bo šlo. Eni trdijo, da bolj ne mo- remo zmanjševati izdatkov, drugi, da ne moremo investirati, če prej nekje ne vzamemo, če se prej nekje ne za- dolžimo.

V tej zmedi se človek stisne vase in se še bolj oklene tistega, kar misli, da še ima ali mu pripada. Tistega, ki pravi, da je treba povečati porabo, razume, kot da s tem želi spodbuditi porabo drugih, da bi jim lažje prodajal, sam pa lažje shajal. Drugega, ki zagovarja zmanjševanje porabe, razume tako, kot da gre za spodbujanje dolžnika, da bi prej vrnil svoj dolg. Pri tem je zanimivo, da je enak vzorec prisoten pri posameznikih, v podjetjih, bankah, državah in tudi mednarodnih struk- turah. Nezaupanje in negotovost se stopnjujeta do te mere, da so ogrožene tudi nadnacionalne valute, kot je naša.

Ali nam lahko ekonomija (kot stro- ka, da ne rečem veda, za katero se tudi ima) pri tem pomaga? Verjamem, da vprašanje pritegne pozornost. Na ta izziv je lažje iskati odgovor z oprije- mljivo primerjavo, z izkušnjo iz vsak- danjega življenja.

Kdo ni doživel lažje ali težje bole- zni, tudi takšne, ki se brez zdravniške pomoči ne da ozdraviti? Kdor je, na primer, doživel izkušnjo raka in jo prestal, se zaveda vloge in pomena medicine ter zdravstvenega osebja, da je lahko preživel težko operacijo, po njej okrevljal in zopet zaživel. Brez pomoči medicine marsikomu to ne bi uspelo. Če poenostavim, da ne re- čem zbanaliziram kirurško stroko, ta bolno tkivo in vse, kar je v njegovi neposredni bližini, odstrani. Nato pa prepusti nekomu drugemu, da pozdravi, zaceli stare in nove rane, ki jih je zadal oster skalpel. Medicina prepusti času, da drugi organi sami prevzamejo vlogo manjkajočih, da se med seboj povežejo, pa čeprav prej

nikoli niso sodelovali na tak način in si pomagali.

Za to novo sodelovanje pogosto ni nobene medicinske ali človeške po- moči. Človek – zdravnik zelo radikal- no zareže v zdrav, nepoškodovan del, tako da odstrani vse, kar je temnega, bolnega, skupaj s precejšnjim delom zdravega tkiva, da bi zmanjšal možno- sti ponovnega posega. Zarezati je treba čim prej, preden se bolezen razraste in uide iz nadzora. Novo življenje pa ni več v moči medicine. Življenje je v moči Tistega, ki ga je ustvaril, ki ga vedno znova spremlja, ki je ob njem tudi ob grožnji smrti.

Z zgornjo prisposodobu ima ekonom- ska kriza ali depresija precej skupne- ga: oboje zahteva človekovo odločitev za poseg, ki presega gotovost izhoda. Zahteva tudi zaupanje, da bo človek, pa naj bo zdravnik, gospodarstvenik, politik, predvsem pa on sam znal sode- lovati z Njim, ki daje življenje. Četudi bo po tem življenje drugačno, novo; v nekem smislu mogoče tudi poha- bljeno, ampak bogatejše za izkušnjo skrivnosti življenja.

Za takšno odločitev in vztrajanje moramo najprej spoznati, da življe- nje in vse, kar je za to potrebno, ni v človekovi moči. Od tu dalje pa rasteta zaupanje in pogum. Pogum je beseda, ki jo lahko razlagamo kot stanje, ko se um požene preko zavesti. Pogumen človek premaga svoje strahove, ki mu omogočajo, da ohranja samega sebe. Pogum je vedno preseganje sebe in svojih strahov. Pogum krepi dejavnost, ki premaga obupovanje; ali kot sem nekje prebral:

Ne obupajte in nikoli ne obupajte!

Ko vam bodo vzeli pravice; si lastili vaše domove; pobirali sadove vašega dela.

Ne obupajte!

Nikoli ne bo tako hudo, da ne bi mogli prenesti.

Ko vas bo življenje pahnilo v na videz brezizhodno stanje. Ko se vas bo loteval občutek strahu, žalosti in nemoči.

Ne obupajte.

Ko boste izgubili svoje najdražje; ko boste težko zboleli; ko boste ostali brez prebite pare v žepu.

Ne obupajte.

Obup je tisti, ki vam ne bo pomagal dvigniti se in premagati ovire, ki so vas pahnilo v težave.

Foto: Marko Hrovat

Ukrepajte! Brez strahu. In zaupajte.

Odločno se spoprimate s samim seboj in s težavami okrog vas.

In prosite. Prosite Boga, da vam dá pravih spoznanj in pravih moči. Da vam pomaga najti pravo pot. Delujte v smeri rešitve.

In zaupajte. Da vam bo Bog v pomoč.

In potrpite. Da vam bo čas prinesel pravih spoznanj.

In izplavali boste na površje, kjer boste videli, spoznali in delovali.

Kjer boste vedeli, da je vaše življenje v Božjih rokah in da upanje nikoli ne sme zamreti. Kajti, če to dopustite, prepustite svojo dušo delovanju zla, ki jo zlahka uniči. ■

Kriza je tudi klic k vzgoji srca

✍ Janez Janša

Krize v taki ali drugačni obliki so stare toliko, kot je staro človeštvo. Vojne, lakota, epidemije, v novejšem času finančne, ekonomske in družbene krize človeštvo spremljajo skozi vso zgodovino.

Generacije naših staršev so doživele grozote, uničevalnost in ideološke delitve druge svetovne vojne, njihovi starši so doživeli prvo in nekateri tudi drugo svetovno vojno. Naša in mlajše generacije smo se do danes izognili velikim svetovnim spopadom, znašli pa smo se v globoki finančni in ekonomski krizi. Kljub temu da je čas krize zelo huda preizkušnja tako za posameznike kot družbo nasploh, pa je to tudi čas, ko se lahko ozremo vase in se vprašamo, katere vrednote narekujejo naša dejanja. Tudi pogled nazaj, v polpreteklo zgodovino, nam bo pomagal najti odgovor na vprašanje, ki si ga danes vsi zastavljamo: kako naprej? Predvsem pa, kako z boljšo vzgojo in več znanja do trajnejšega in bolj zdravega gospodarskega in družbenega razvoja, kar je predpogoj za izhod iz krize. Prav to je cilj slovenske vlade, ki se s krizo sooča nadvse resno in odgovorno. A morje je razburkano, del družbe je še vedno pod vplivom sil, ki jim na žalost ni dosti mar za slovensko suverenost ali življenjski standard državljanov.

Vzgoja je eden od pomembnejših dejavnikov na poti socializacije, ki jo od rojstva dalje prehodi posameznik. V zgodovini človeštva se je nenehno spreminjala in prilagajala novonastalim razmeram v družbi. Vzgoja, ki izhaja iz družine, in vzgoja, ki vključuje ne le šolski proces, marveč tudi dejavnosti številnih pomembnih družbenih

ustanov, je proces oblikovanja posameznika, ki vedno odslikava stanje družbe ali (bolje rečeno) stanje duha in splošno vzdušje v družbi.

Ideologija totalitarnega režima po drugi svetovni vojni je v Sloveniji nasilno prekinila stik naroda z večstoletno tradicijo vrednot, ki so tudi temelj našega obstoja. Danes, v 21. stoletju in 21 let po osamosvojitvi, tako še vedno celimo rane, ki nam jih je zadala ta groba prekinitev z našo skupno točko izvora. Prihodnje generacije bodo potrebovale desetletja, da bodo spet lahko zadihale mimo ideološkega okvira, ki nam je bil vsiljen. Zato je prav vzgoja, ki bo vodila družbo do moralne preobrazbe, bistvenega pomena za njeno prihodnost. In to bo, kot je nekoč zapisal francoski filozof Denis Diderot, morala biti predvsem vzgoja srca, ki nam je manjkala ves ta čas.

“Zato je prav vzgoja, ki bo vodila družbo do moralne preobrazbe, bistvenega pomena za njeno prihodnost. In to bo, kot je nekoč zapisal francoski filozof Denis Diderot, morala biti predvsem vzgoja srca, ki nam je manjkala ves ta čas.”

Tistega, česar nimamo po naravi, ne moremo nadomestiti. Lahko pa dosežemo stanje duha, ki bo preko zavedanja o našem skupnem bistvu doseglo premike v temeljih naše družbe. Zato je mogoče razumeti krizo tudi kot čas, ki ni zgolj bolečina v pomanjkanju, ampak možnost, da materialni svet in na njem temelječe vrednote potrošništva, sebičnosti, materializma zamenjamo za vzgojo o krepostnem, lepem, zdravem življenju. Življenju, ki temelji na vrednotah pravičnosti, poštenosti, iskrenosti, sočutja, solidarnosti.